

pod redakcją
Wojciecha Walczaka
Karola Łopateckiego

T O M V I
Białystok 2013

INSTYTUT BADAŃ
NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM EUROPY

Stan badań nad wielokulturowym dziedzictwem
DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ

Seria
Zachowanie Polskiego Dziedzictwa Narodowego
12

Recenzenci:

dr hab. Andrzej Gil, prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
dr hab. Krzysztof Filipow, prof. Uniwersytetu w Białymstoku

Redakcja naukowa:

Wojciech Walczak, Karol Łopatecki

Tłumaczenia streszczeń:

Thaddeus Mirecki, Anna Stawikowska, Monika Birula-Białynicka,
Zbigniew Zabielski & Autorzy

Dofinansowano ze środków:

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
(umowa nr 07817/13/DDK)

Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(umowa nr 969/P-DUN/2013)

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Partnerzy projektu:

**BIBLIOTEKA
NARODOWA**

FUNDACJA
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

ISBN 978-83-925705-8-5 (całość)
ISBN 978-83-934920-9-1

© Copyright by Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy, 2013 |
Institute for Research of European Cultural Heritage, 2013

Białystok 2013

Wydawca

INSTYTUT BADAŃ
NAD DZIEDZICTWEM KULTUROWYM EUROPY

e-mail: ibndke@gmail.com

Na okładce: Św. Jan Ewangelista, Ewangeliarz, 1603 r., Zamość,
Biblioteka Narodowa w Warszawie, sygn. 12670 I, fol. 522v.

Projekt okładki, łamanie, przygotowanie do druku: *Janusz Świnarski*

Druk: TOTEM s.c.

SPIS TREŚCI

<i>Przedmowa</i>	11
<i>Foreword</i>	13
ARCHIWISTYKA • ARCHIVAL HERITAGE	15
Joanna Rydzkowska-Kozak <i>Historia polskich zbiorów rękopisów ormiańskich</i> <i>The History of Polish Armenian Manuscripts Collections</i>	17
Elżbieta Wierzbicka <i>Dokumentalne dziedzictwo Polski i Polaków na Ukrainie – kierunki, programy i efekty badań</i> <i>Documentary heritage of Poland and Poles in Ukraine – directions, pro- grams and results of the study</i>	43
Beata K. Nykiel <i>Kolekcja grodzkich i ziemskich ksiąg sądowych w Centralnym Państwo- wym Archiwum Historycznym Ukrainy w Kijowie w świetle projektu „Zapomniane pomniki cywilizacji europejskiej”</i> <i>The collection of town and land court registers at the Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv in the light of the project Zapomniane pomniki cywilizacji europejskiej (The forgotten monuments of European civilization)</i> . . .	59

Mariusz Machynia

Zapomniane pomniki cywilizacji europejskiej. Zespoły ksiąg sądowych „szlacheckich” z czasów I Rzeczypospolitej (XVI–XVIII w.) w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Ukrainy w Kijowie. Stan badań. Zamierzenia

Forgotten monuments of European civilization. Volumes of “landed gentry” court records from the time of the Old Polish Commonwealth (16th–18th centuries) in the Central National Historical Archive of Ukraine in Kiev. State of research. Future plans 83

Anna Krochmal

Archiwa lwowskie jako źródło do badań stosunków narodowościowych i wyznaniowych w Rzeczypospolitej w 2. poł. XVIII w.

Archives in Lwów as sources for research into ethnic and denominational relations in the Polish Commonwealth in the second half of the 18th century . . . 95

Adam Moniuszko

Mazowieckie akta sejmikowe (1587–1648) w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie

Masovian local assembly files (1587–1648) at the Central Archives of Historical Records in Warsaw 113

Jacek Krochmal

Program „Przywracanie pamięci o Polakach z Kresów Wschodnich”

The Program “Recovering Memory of Poles from the Eastern Hinterlands” 131

Наталья Ю. Берёзкина, Александр В. Стефанович

Изучение и научное описание документов из Библиотеки Несвижской ординации князей Радзивиллов в ЦНБ НАН Беларуси

The study and scientific description of documents from the Library of the Radziwills of Nesvizh Ordination at the Central Science Library of the National Academy of Sciences in Belarus 145

Kaja Stompór-Lesiecka

Proweniencje druków z Krasicyńskiej Biblioteki Sapiehów jako przyczynek do rekonstrukcji historii księgozbioru

The provenance of prints from the Krasieczyn Library of Sapieha family as a contribution to the reconstruction of the book collection’s history 163

Krzysztof Kossarzecki, Sławomir Szyller

Polskie zbiory rękopiśmienne w Sankt Petersburgu. Z prac nad zbiorami dawnej Biblioteki Załuskich

Collections of Polish manuscripts in St. Petersburg. From work on the collection of the former Załuski Library 171

Ewa Teodorowicz-Hellman

- Polonika w Szwecji. Partytura „tańców polskich” z uroczystości koronacyjnych Zygmunta III Wazy w Uppsali oraz Polonika w Bibliotece Diecezjalnej w Västerås. Informacje wstępne o pracach w obydwu projektach*
Polonica in Sweden. The Score for Sigismund III Vasa's Polish Dances from the Coronation Ceremony in Uppsala and Polonica from the Diocesan Library in Västerås 187

HISTORIA • HISTORY 199

Przemysław Gawron

- Półwiecze polskich badań nad armią koronną w czasach dwóch pierwszych Wazów (1587–1648). Osiągnięcia i widoki na przyszłość*
A half-century of research into the royal army in the time of the first two Vassa kings (1587–1648). Achievements and perspectives for the future 201

Mariusz Balcerek

- Potrzeba osobnego opracowania wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty w latach 1600–1629. Stan badań wraz z analizą zbiorów archiwalnych*
The need to prepare a separate paper concerning the war between the Commonwealth and Sweden over Livonia during 1600–1629. The state of research and analysis of archival collections 243

Teresa Chynczewska-Hennel

- Fenomen porozumienia, rozumienia i nieporozumienia w I Rzeczypospolitej. Polska–Ukraina: badania historyczne*
The phenomenon of communication, understanding and misunderstanding in the Polish-Lithuanian Commonwealth, Poland–Ukraine: a historical research 255

Mariusz R. Drozdowski

- Kozaczyzna zaporoska a Międzygórski Monaster Przemienienia Pańskiego*
Zaporozhian Cossacks and the Mezhyhirya Saviour-Transfiguration Monastery 265

Paweł Krokosz

- Bałtycka polityka Rosji Piotra I*
Russian Baltic Politics of Peter I 279

Teresa Rączka

„Hrabianka w białym kornecie” – o dwóch powołaniach Celiny Plater
z Kombula (1839–1864)

“The Countess In the White Cornette” – Two Vocations of Celina Kombula
Plater (1839–1864) 315

Wojciech Biliński

Lwowska Fundacja Antoniego i Walerii Bilińskich

Foundation of Antoni and Waleria Biliński in Lwów 335

Iryna Horban

Wielokulturowe środowisko muzealne Lwowa w okresie dwudziestolecia
międzywojennego

The multicultural museum community of Lwów in the two interwar decades . . . 373

Olena Kozakevych

Działalność Ligi Pomocy Przemysłowej na terenach Galicji Wschodniej
w pierwszym trzydziestoleciu XX stulecia

Activities of the League of Assistance to Industry in Eastern Galicia in the
first three decades of the 20th century 391

Maria Kalczyńska

Polacy w Dyneburgu. Historia i współczesność – zarys problemu

Poles in Dyneburg. History and present times. Outline of the topic 415

LITERATURA • LITERATURE 443

Alina Nowicka-Jeżowa

Zapis tożsamości w literaturze epok dawnych

Presentation of identity in the literature of the early times 445

Mariola Jarczykowa

Materiały do badań nad działalnością kulturalną i oświatową Radzi-
wiłłów birżańskich w zbiorach lwowskich i wileńskich

Materials for research into cultural and educational activities of the Radzi-
wiłł from Birże in collections in Lwów and Wilno 467

Giovanna Brogi Bercoff

Wybory językowe, tożsamościowe i religijne pisarzy ruskich w Rzeczypospolitej XVII–XVIII w.

The choice of language, identity, and religion in the literature of the Commonwealth in the 17th century 497

Valentyna Sobol

Multikulturowy dyskurs w ego-dokumentach Filipa Orlika herbu Nowina i Karola Chojeckiego herbu Lubicz

Multicultural discourse in the ego-documents of Filip Orlik of the coat of arms of Nowina and Karol Chojecki of the coat of arms of Lubicz 515

Teresa Rączka

Księgozbiory Polskich Inflantczyków w świetle nieznanych archiwaliów (koniec XVIII – początek XIX w.)

Book collections of Polish Livonians in the light of the unknown archives (end 18th – early 19th centuries) 531

Dorota Samborska-Kukuć

Literatura polska nad Dźwiną w 1. poł. XIX wieku – zarys syntetyczny

Polish literature over the Daugava in the first half of the 19th century – a synthetic outline 559

Irena Bilińska

Powstanie listopadowe a tworzenie pamięci historycznej narodu (Exemplum słowackiego poety romantycznego Sama Chalupki)

The November Uprising and the formation of collective historical memory (Example of Samo Chalupka, Slovak romantic poet) 599

Dorota Krystyna Rembiszewska

Listy Stefanii Ulanowskiej do Jana Karłowicza

Letters of Stefania Ulanowska to John Karłowicz 625